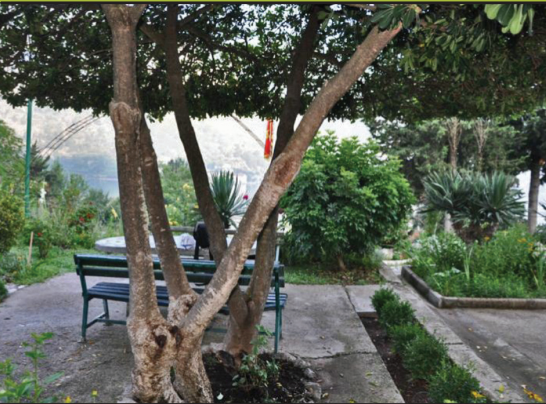

CRNA GORA
MINISTARSTVO ZDRAVLJA
ZU SPECIJALNA BOLNICA ZA PSIHIJATRIJU - KOTOR

INFORMATOR ZA PACIJENTE I PACIJENTKINJE
I ČLANOVE NJIHOVIH PORODICA

Projekat finansira Evropska
unija posredstvom Delegacije
Evropske unije u Crnoj Gori

Ambasada
Savezne Republike Njemačke
Podgorica

Ova publikacija nastala je u saradnji sa Ministarstvom zdravlja u Vladi Crne Gore i ZU Specijalnom bolnicom za psihijatriju Kotor, u okviru projekta „Monitoring poštovanja ljudskih prava u ustanovama zatvorenog tipa u Crnoj Gori“, koji je Akcija za ljudska prava, kao nosilac projekta, sprovela zajedno sa Centrom za građansko obrazovanje (CGO), Centrom za antidiskriminaciju „EKVISTA“ i Sigurnom ženskom kućom.

Publikacija je nastala uz finansijsku pomoć Evropske unije, posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Ambasade Savezne Republike Njemačke u Podgorici. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Akcije za ljudska prava i ni u kom slučaju ne odražava stavove donatora.

INFORMATOR
ZA PACIJENTE I
PACIJENTKINJE
I ČLANOVE NJIHOVIH
PORODICA

Zaštićeni ste od diskriminacije i stigmatizacije...

✓ Niko ne smije da Vas diskriminiše zbog Vašeg mentalnog oboljenja.

✓ Niko ne smije da Vas označava kao mentalno oboljelu osobu, i na drugi način ukazuje na Vaš mentalni poremećaj (osim ako je to neophodno da biste bili zaštićeni u skladu sa Zakonom o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica).

✓ Ljekari i zdravstveno osoblje moraju da poštuju Vašu privatnost i čuvaju kao profesionalnu tajnu sve što saznaju ili primijete prilikom Vašeg liječenja. Ova saznanja mogu otkriti samo uz Vašu ili saglasnost Vašeg zastupnika. Samo izuzetno, neki podaci se i bez Vaše saglasnosti mogu ograničeno otkriti.

Ostvarivanje zaštite...

✓ Liječenje se zasniva na planu koji se priprema posebno za Vas. U izradu plana se uključujete i Vi i članovi Vaše porodice ili Vaš zakonski zastupnik.

✓ Imate pravo na zaštitu od neopravdane primjene lijekova, zlostavljanja od strane drugih pacijenata, zaposlenih u bolnici i drugih lica, kao i drugih radnji koje Vam prouzrokuju patnju ili neprijatnosti. Zaštitu možete ostvariti obraćanjem tijelima navedenim na stranimama 9 i 10.

✓ Ako možete razumjeti prirodu i posljedice predloženog liječenja (medicinskog postupka), možete biti pregledani ili podvrgnuti tom liječenju samo uz Vaš pisani pristanak¹.

1 Vašu sposobnost da date pristanak utvrđuje doktor medicine obučen za mentalno zdravlje ili psihijatar u vrijeme donošenja odluke i u tu svrhu izdaje pisanu potvrdu, koja je sastavni dio Vaše medicinske dokumentacije.

✓ Imate pravo da zahtijevate da davanju Vašeg pristanka na pregled i medicinski postupak bude prisutno jedno ili više lica u koje Vi imate povjerenja.

✓ Ako niste sposobni da date svoj pristanak, zato što ne možete da razumijete prirodu, posljedice i opasnost predloženog medicinskog postupka, ili ne možete da donesete odluku, ili izrazite svoju slobodnu volju, možete biti podvrgnuti samo onom medicinskom postupku koji je u Vašem najboljem interesu, i to samo uz pristanak Vašeg zakonskog zastupnika, a ako ga nema, uz saglasnost Savjeta za zaštitu prava pacijenata.

✓ I Vi i Vaš zakonski zastupnik, kao i Savjet za zaštitu prava pacijenata, možete povući saglasnost na pregled i medicinski postupak, u bilo kom trenutku, u pisanoj formi. U tom slučaju morate biti upozoreni na posljedice prestanka primjene određenog medicinskog postupka.

✓ Izuzetno, nije neophodan Vaš pristanak (kao i Vašeg zakonskog zastupnika i Savjeta za zaštitu prava pacijenata) ako bi zbog njegovog pribavljanja bio neposredno ugrožen Vaš život ili prijetila stvarna i neposredna opasnost od težeg narušavanja Vašeg zdravlja (kada se medicinski postupak bez pristanka može primjenjivati samo dok traju navedene okolnosti).

✓ Ako ste prisilno zadržani u bolnici (vidite na strani 13), možete bez pristanka biti podvrgnuti pregledu ili drugom medicinskom postupku koji služi Vašem liječenju, samo ako bi bez sprovođenja tog postupka došlo do teškog oštećenja Vašeg zdravlja.

✓ Ako Vi ili Vaš zakonski zastupnik niste dali pristanak na pregled ili drugi medicinski postupak, moraju Vam se u mjeri u kojoj je to moguće, objasniti posljedice sprovedenog liječenja. Ako želite, možete dalje da učestvujete u planiranju i sprovođenju svog liječenja.

Po smještaju u bolnicu imate pravo da Vi (član Vaše porodice ili Vaš zastupnik)...

✓ Budete upoznati sa svojim pravima i poučeni kako da ih ostvarite, na način i na jeziku koji razumijete;

✓ budete upoznati sa razlozima i svrhom Vašeg boravka u bolnici, kao i sa detaljima sprovođenja predloženog oblika liječenja i drugih mogućih oblika liječenja;

✓ aktivno učestvujete u postupku oporavka i povratka u društveni život;

✓ podnesete prigovor Zaštitniku prava pacijenata², kao i Savjetu za zaštitu prava pacijenata³ u psihijatrijskoj ustanovi, na način liječenja, dijagnostifikovanja, otpuštanja iz ustanove i povrede Vaših prava i sloboda;

2 Kontakte Zaštitnika prava pacijenata vidjeti na posteru koji je istaknut u prijemnoj ambulanti.

3 Žalbe se podnose u pisanom obliku preko kutija za žalbe koje postoje na svakom odjeljenju.

✓ bez nadzora i ograničenja pišete zahtjeve, pritužbe, žalbe i druge pravne ljekove sudovima, ministarstvima, inspekcijama, agencijama, centrima za socijalni rad i drugim državnim organima;

✓ *Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore* (Ombudsman) podnesete pritužbu na adresu: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 1A/2, Podgorica, ili na broj telefona: 020/225-395 ili faksa: 020/241-642, ili putem elektronske pošte: ombudsman@t-com.me;

✓ da se savjetujete nasamo sa doktorom medicine ili advokatom po svom izboru i o svom trošku, i zahtijevate premještaj u drugu psihijatrijsku ustanovu;

✓ da, ako ste maloljetna osoba, budete liječeni odvojeno od punoljetnih osoba.

Vi, lično, nakon smještaja u bolnicu, imate pravo...

- ✓ da se obrazujete i radno osposobljavate;
- ✓ da budete smješteni u odvojenoj prostora-riji od osoba drugog pola;
- ✓ da postupate u skladu sa svojim vjer-skim opredjeljenjima, u okviru mogućnosti koje ima bolnica;
- ✓ da budete otpušteni iz bolnice uz be-zbjednu podršku za prihvata u zajednicu (osim u slučaju prisilne hospitalizacije).

Pod određenim uslovima⁴ imate pravo...

✓ da se družite sa drugima, da se rekreirate i učestvujete u radnoj terapiji u skladu sa svojim mogućnostima i preporukom ljekara;

✓ da primete posjete, o svom trošku šalje te i primete (uz punu privatnost, bez nadzora i ograničenja) poštu, pakete, novine i telefonirate, slušate radio i televizijske programe i zadržite kod sebe predmete za Vašu ličnu upotrebu, ako nisu opasni za Vas i okolinu.

4 Ova prava može ograničiti Vaš psihijatar u slučaju da osnovano sumnja da namjeravate da pribavite oružje, opojne droge ili psihoaktivne supstance, da se dogovarate o bježanju, da planirate izvršenje krivičnog djela ili kad to zahtijeva Vaše zdravstveno stanje.

Postupak u slučaju smještaja u bolnicu bez Vašeg pristanka - prisilna hospitalizacija

✓ Ako zbog mentalnog oboljenja ozbiljno i direktno ugrožavate sopstveni ili tuđi život, zdravlje ili sigurnost, možete biti zadržani u bolnici i bez Vaše saglasnosti.

✓ Po prijemu u bolnicu, psihijatar koji Vas je primio je dužan da Vas odmah pregleda i utvrdi da li zbog Vašeg oboljenja ugrožavate sebe ili druge.

✓ Ako procijeni da ugrožavate sebe ili druge, psihijatar donosi odluku o Vašem prisilnom zadržavanju i dužan je da Vas na prigodan način upozna sa razlozima i svrhom zadržavanja, kao i da Vas upozna sa Vašim pravima i dužnostima.

✓ Bolnica je dužna da odluku o Vašem prisilnom zadržavanju u roku od 48 sati pošalje

sudu na čijem području se nalazi, obavijesti Vašeg zakonskog zastupnika, Centar za socijalni rad i Savjet za zaštitu prava pacijenata.

✓ Osnovni sud u Kotoru odlučuje o tome da li je opravdana odluka psihijatra da Vas zadrži u bolnici protiv Vaše volje najkasnije u roku od osam dana (računajući od dana kada je sud primio obavještenje iz ustanove u kojoj ste zadržani). Sud donosi odluku u vidu rješenja. Imajte u vidu da je za dostavljanje odluke obično neophodno nekoliko dana.

✓ Ako ste nezadovoljni rješenjem suda, protiv rješenja se možete žaliti Vi, Vaš staralac, odnosno privremeni zastupnik i organ starateljstva, kao i psihijatrijska ustanova u kojoj ste smješteni u roku od tri dana od dana prijema rješenja.⁵

✓ Žalbu podnosite Osnovnom sudu u Kotoru koji je dužan da žalbu sa spisima (dokumentima

5 Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud iz opravdanih razloga ne odluči drukčije.

koji se odnose na Vaš predmet) bez odlaganja dostavi drugostepenom sudu (Višem sudu u Podgorici) koji odlučuje o Vašoj žalbi.

✓ Drugostepeni sud je dužan da o Vašoj žalbi odluči u roku od osam dana od dana prijema žalbe.

✓ Ako drugostepeni sud odluči da je Vaša žalba osnovana i ukine rješenje prvostepenog suda, Osnovni sud u Kotoru je dužan da ponovo donese rješenje o tome da li je neophodno da budete zadržani u bolnici. Ovaj ponovni postupak odlučivanja ne može biti duži od osam dana.

✓ Protiv rješenja drugostepenog suda kojim se potvrđuje rješenje Osnovnog suda u Kotoru (prema kojem ste prisilno zadržani u bolnici), možete podnijeti i ustavnu žalbu na adresu: Ustavni sud, Njegoševa 2, 81000 Podgorica.

✓ Ustavna žalba se podnosi najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema odluke Vi-

šeg suda.⁶ U njoj treba da navedete Vaše ime i prezime, jedinstveni matični broj, prebivalište ili boravište i adresu, broj i datum akta protiv kojeg je ustavna žalba izjavljena i naziv organa koji ga je donio, ljudsko pravo zajemčeno Ustavom koje tvrdite da Vam je povrijeđeno, sa navođenjem odredbe Ustava kojom se to pravo, odnosno sloboda jemči, razloge žalbe sa navodima o povredi ili uskraćivanju prava, zahtjev o kojem Ustavni sud treba da odluči i Vaš potpis. Uz žalbu podnosite i ovjereni prepis osporenog pojedinačnog akta (odluke Višeg suda), dokaz da su iscrpljena pravna sredstva i druge dokaze od značaja za odlučivanje.

✓ Imate pravo da se obratite i Ombudsmanu, kako je navedeno na strani 10.

6 Ustavna žalba ne zadržava izvršenje akta protiv kojeg se izjavljuje. Izuzetno, na zahtjev podnosioca žalbe, Ustavni sud može narediti da se obustavi izvršenje do donošenja konačne odluke po žalbi, ako podnosilac žalbe učini izvjesnim nastupanje neotklonjivih štetnih posljedica.

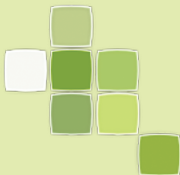
Primjena fizičke sile, izolacije i ograničenja...

✓ Fizička sila, izolacija ili ograničenje, kao sredstva za fizičko ograničenje kretanja u cilju Vaše zaštite, mogu se primijeniti u bolnici, isključivo kad je to jedino sredstvo da Vas spriječe da svojim napadom ne ugrozite svoj ili tuđi život ili zdravlje, ili nasilno uništite ili oštetite imovinu veće vrijednosti, i to samo za vrijeme, u mjeri i na način koji su neophodno potrebni radi otklanjanja opasnosti izazvane Vašim napadom.

✓ Odluku o primjeni fizičke sile, izolacije ili ograničenja i nadzor nad njim donosi psihijatar, izuzetno doktor medicine, medicinska sestra ili medicinski tehničar, koji su dužni da o tome odmah obavijeste psihijatra, koji će odlučiti o njenoj daljoj primjeni.

✓ Morate biti prethodno upozoreni na primjenu ograničavanja, ako je to, s obzirom na okolnosti, moguće.

✓ O primjeni fizičke sile moraju odmah biti obaviješteni Vaš zakonski zastupnik i Savjet za zaštitu prava pacijenata.

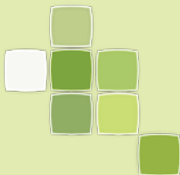
Nakon što je sud donio rješenje o Vašem zadržavanju u bolnici...

✓ Ako sud odluči da treba da budete smješteni u bolnicu protiv Vaše volje, u rješenju će odrediti vrijeme Vašeg prisilnog smještaja. To vrijeme ne može biti duže od 30 dana, računajući od dana kada je psihijatar donio odluku o Vašem prisilnom zadržavanju.

✓ Ako Vaš psihijatar ocijeni da treba da ostanete na liječenju i po isteku vremena koje je sud naveo u rješenju, takav predlog mora podnijeti sudu sedam dana prije isteka vremena prisilnog smještaja koji je odredio sud.

✓ Trajanje produženog smještaja ne može biti duže od tri mjeseca, a trajanje svakog daljeg produženja ne duže od šest mjeseci.

✓ Sud može i prije isteka vremena određenog za bolnički smještaj (koje je navedeno u rješenju), na predlog bolnice, da odluči o Vašem izlasku iz bolnice, ako utvrdi da se Vaše zdravstveno stanje poboljšalo u tolikoj mjeri da su prestali razlozi za dalji smještaj.

HRA HUMAN AKCIJA ZA
MONTENEGRO RIGHTS Ljudska
ACTION PRAVA

 Centar za građansko obrazovanje

SIGURNA ŽENSKA KUĆA

EKVISTA
Centar za antidiskriminaciju

